

tosa; 1597, ross., RLR LX, 59]; 'pòcima, dormitori': «ordenà presa / aquella nit / a son marit, / perquè dormís; / com ho sentís / en la sabor: / —Beveu, senyor, / —dix— l'hipocràs», JRoig (*Spill*, 1542); com a equivalent aproximat de 'resclosa', és de tot el cat. central, no sols de la zona CpTarr.-Ebre (*CostTortosa* II, 98), si bé és cert que hi ha allà més preferència per a això que en les comarques del NE. i N. (*resclosa*) i de l'O. (*peixera*): a Porrera i a Poboleda, ja preferixen *préza* sense desconèixer aquell (1936), i continua valencià endins: «tot és *regaiu*: tot se rega a *préza* o a b(raçal) en este terme», Benimuslem (1962). *Presera* 'osca de la filosa en la qual el fil s'agafa' pall. (Valls Ferrera, Cardós, Aneu i Aran), veg. Krüger (*VKR* VIII, 238).

En la paraula *presa*, i amb el sentit de 'allò que hom captura o pren violentament', s'ha vingut a sumar amb el mot anterior, provinent del participi de *pendre*, el mot llatí PRAEDA id. (que en llatí s'havia format, amb morfologia diferent, i sense nasal, amb els mateixos components itàlics que *prahendere*), mot que segons la nostra fonètica històrica havia d'assibilar la -d- postònica en -z- (*LleuresC*, 255, 210, 299).

La paraula que estudiem ja figura en la seva forma moderna, en Eiximenis: «en la forca o en lo costell ha perdó, a pena e a colpa, a tot hom qui hi aport guany ne *presa*», *Terç* (*NCL*. VI, 150); «mort lo senglar --- tornar-se'n ab la *presa* en l'ort: cum *praeda* redire ad hortum», OPou (*TbPu*., 58). Però en textos més arcaics trobem rastres més palpables del consonantisme de PRAEDA, que fou una ð en vies d'assibilació o d'evanescència: «cavalcà e levà la *preda* e hac-ne 200 sols.», Alt Conflent, princ. S. XIII (doc. d'Aiguatèbia, PPujol, *DocVgUrg*., 7.6); «fo molt útil la resurreccion de Jh. Ch. per so car *preda* la *presa* --- puýà lo laon de la sua balma ---», *VidesR*, 89r2, on tradueix «quia *capta praeda* adscendit leo de cubili suo» (237.5, i el ms. B posa *presà* i no *predà*), o sigui 'apresa', aferrà la *presa*: retingué el botí'; i en els *Usatges* hom llegeix «nul hom e'l bisbat de Gerona --- no faça *prida* d'egües ni de pulins» (*NCL*., 131), forma suspecta de mala lectura (confusió de sigles de *pri* i *pre?*), o contaminació d'algun participi substantivat de sentit semblant (*partida?*, *desexida?*, fr. *prise?*) DERIV.: *apresar*.

PRAEDA donà resultats paral·lels en les llengües veïnes, ultra l'it. *preda* i fr. *proie*, car també hi hagué *prede* en gascó antic (normalment *preza* oc. ant.): «anhet o crabot sie emendat 3 soos; et si lo rapador di-serà que no és *preda* deu querelhant, lo conquerent encontinent malhevar deu la diite *prede* ---» a. 1243, *Cart*. d'Ossau (48.1); i cast. ant. *prea* [Ss. XII-XIV i fins XV].⁷

Presó 'acció d'empresonar', del ll. PREHENSIO, -ONIS [Llull]: «—Peccadora só --- contra --- mon marit --- si -m fér, ni-m turmenta, ni-m met en *presó*, mon marit farà justícia ---», *Blanq* (*NCL*. II, 67.7); «manilla, *presó* de mans: manica», Nebrija o Busa-N.; també deu ser aquest el sentit en la Capitulació de Llorenç de 1211; però ja apareix, concretat en el sentit de l'antic i ll. *càrcer*, entorn de 1300 (*CostTort.*, Muntaner).⁶⁰

'Presa, conquesta, ocupació d'una fortalesa': «--- al setge e a la *presó* de Lèrida», *Gesta Comitum* (3.^r quart S. XIII, XII-19; «València --- com la ciutat sia encara quasi morisca, per la novitat de sa *presó*», Eiximenis (*Regiment*, *NCL*., 19.27); *ocell de presó* per 'ocell de presa, de rapinya': «naixen huns ocells que no són, de natura, de *presó*, que en un temps los ve una ferea que prenen les perdius; e açò no-ls dura sinó un any après que són nats», trad. de *De Amore* d'Andreu el Capellà (on l'original ll. porta «inter lacertivas aves nasci quandoque ---», ed. *BSCC*, p. 27). Mot que de vegades ha sofert alguna alteració fonètica: *prebons* doc. de 1317 (veg. *infernar*), Finke, *Acta Ar.* II, 753; GaGirona (*Voc.*, s. v. *conte*) desaprova alguns que diuen *presor*, tal com *cónter* per *compte*.

En lloc de *presó* = *càrcer*, es digué *torre presonera* o simplement *presonera*: «una torre al cap de la dita vila --- que és ara corral --- e la dita torra era *presonera* del dit lloc» (de Estamariu); «En Robert tenia aquí sa *presonera*, e si brega i havia, que lo dit Robert los metia en la *presó* a Aravell, *Spill* de Castellbò, a. 1518 (f^o 100v etc.); i ja «ad ops de la *presonera* del castell de Bar» a. 1316 (*RLR* XXI, 61), que es reporta a la mateixa comarca, i certament no vol pas dir 'dona empresonada'.

Tampoc no és veritat que en aquest sentit figuri en Muntaner, com afirma l'*Alcover-Moll*, car el que porta la *Cròn.* és la personificació *presons* per 'cavallers presos per l'enemic': «lo senyor rei, ab tota sa host, alegres e pagats, e ab lo príncep <de Tàranto> e ab los altres *presons*, se n'entraren en Tràpèna e --- lo Sr. rei manà que-l príncep fos --- ben pensat, e los altres *presons*, rics-hòmens, féu axí mateix departir per los castells»: fets de 1299 (§ 192, *Casac*. v, 84.28, 31). *Presoner* apareix ja en el S. xv, i en un eiximpli dels de la collecció Aguiló, i en JoMartorell: «ligà-ls molt bé e --- Tirant entrà ab la sua *presa* per la ciutat, e trobà lo Mestre en la plaça --- e com lo Mestre lo véu venir tot sol ab 10 *presoners*, stigü lo més admirat home del món» (*Ag.*, § 92, I, 327).

Presó 'acció de pendre's la llet, acció de fer que la llet es prengui' Garrotxa (Oix, 1984); de l'herba-col usada per a la *presó* de la llet se'n diu *flo dā praxó* o bé *prazunèr* o *herba presonera* (ibid., id.).

Presona. *Presonada*. *Presonament*. *Presonia*. *Empresonar* [*DTO*. 1647]; abans s'havia dit *presonar* (1435; Ausiàs) i més sovint *apresonar*: «Lo marquès --- trobà Boca-de-Far, qui ab gran afany se defenia dels cavallers de casa del marquès, qui-l volien *apresonar*», *Curiat* (*NCL*. I, 145.7); en JoMartorell es trobaven tots dos: «axí prest com Tirant la véu, açà grans crits --- dient: —Servau-me lo guiatge, senyora, per què no-m servau lo guiatge? per què me *presonau* tan cruelment?, car no-s pertany donzella de tan noble linatge *apresonar* a son servidor: servau-me lo guiatge e tornau-me en ma llibertat!»; «no és possible nosaltres lo pugam matar o *apresonar*, sinó en aquesta manera»; «no ha molts dies passats que tots vosaltres éreu detenguts en poder de infels, e ab forts cadenes *apresonats*»; «los qui anaren per la montanya tots se salva-